

Arbeid med barns psykososiale miljø Handlingsplan for Sjetne barnehage

“Sammen danner vi gode relasjoner og sterke fellesskap”

Barnehagen skal være et trygt og utfordrende sted, og er en arena for å bygge gode vennskap, relasjoner og respekt for hverandre. Planen er et verktøy som skal brukes for å forebygge mobbing og krenkelse blant barn og voksne, samt hvilke tiltak som må gjøres dersom det forekommer. Denne planen skal også bidra til at mobbing og krenkelse avdekkes og sikre at barnehagen har rutiner for håndtering av dette.

Planen inneholder:

- Barnehagens mål
- Sentrale lover, planer og styringsdokument
- Hvordan forstår vi mobbing og krenkelser?
- Forebygging i barnehagen
- Foreldresamarbeid -hvordan melde fra om bekymring?
- Rutiner for forebygging av krenkende atferd og mobbing
- Rutiner for å avdekke mobbing og krenkelser
- Rutiner når personalet observerer, barn og /eller foreldre melder om krenkende atferd/handlinger og mobbing (tiltaksløype)
- Rutine når personalet får mistanke om eller kjennskap til at en annen som jobber i barnehagen eller styrer krenker et barn
- Mal aktivitetsplan ved bekymring for barns psykososiale miljø i barnehagen

Barnehagens mål

Et trygt og godt barnehagemiljø uten mobbing og andre krenkelser

Sentrale lover, planer og styringsdokument

Barnehageloven:

§1 Formål

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.

§41 Nulltoleranse og forebyggende arbeid

Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser.

Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna.

§42 Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

Alle som arbeider i barnehagen, skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det. Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Styreren skal melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller.

Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken.

Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

Barnehagen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå

- a. hvilke problemer tiltakene skal løse
- b. hvilke tiltak barnehagen har planlagt
- c. når tiltakene skal gjennomføres
- d. hvem som skal gjennomføre tiltakene
- e. når tiltakene skal evalueres.

§43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som jobber i barnehagen krenker et barn Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer. Styreren skal melde fra til barnehageeieren. Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte. Undersøkelser og tiltak etter § 42 tredje og fjerde ledd skal iverksettes straks.

Rammeplan for barnehagen

Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Å møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskapet, er viktige verdier som skal gjenspeile barnehagen. Barnehagen skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse. (RP, s. 7-8).

Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barns trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette (RP, s. 11).

Trondheim kommune - Enhetsavtale for perioden 2023-2026

Periodemål:

1. Vi fremmer barn og unges helse, trivsel og læring i inkluderende fellesskap
2. Vi er medskapere av mangfoldige møteplasser som er tilgjengelig for alle
3. Vi samarbeider på tvers av faglige og organisatoriske grenser til beste for barn, unge og familier
4. Vi har bærekraftig praksis til beste for barn, unge og familier

Stein-saks-papir - en strategi for å bygge sterke barnefellesskap.

Strategien er en veileder for å redusere mobbing, digital netthets og seksuelle krenkelser. Blikket flyttes fra individ til fellesskap. Personers vansker og utfordringer skal i hovedsak forstås, forklares og løses i fellesskapet i samarbeid med tjenestene. (SSP, s. 4)

Enhetens planer

Enheten har flere planer som må sees i sammenheng, som rammeplan, årsplan og møteplan. Målet om et trygt og godt barnehagemiljø er gjennomgående i alle planer.

Møteplan inneholder møtet "indre hjelpetjeneste" som settes på planen 2 ganger pr. halvår. Dette møtet sikrer status på avdeling i forhold til saker det jobbes spesielt med og er et fora der f.eks. ståstedsanalyser, foreldreundersøkelser, trivselssamtaler m.m. kan drøftes. På indre hjelpetjenester møter en pedagog fra hver avdeling i tillegg til spes.ped. koordinator og enhetsleder. Barnehagens samarbeid med hjemmet er en forutsetning for alt arbeid.

Hvordan forstår vi mobbing og krenkelser?

Krenkende atferd i barnehagen kan være trakassering, diskriminering, utestengelse og mobbing. Det kan også være en krenkelse når barn eller voksne blir oversett, ikke snakket til eller møtt med latterliggjøring (Ingrid Lund)

En vanlig definisjon av mobbing er gjentatte negative handlinger, fra en eller flere, mot en som kan ha vanskelig for å forsvare seg. Vi har valgt å ta utgangspunkt i Ingrid Lund sin definisjon:

Det er mobbing når barn utsettes for negative hendelser fra andre i lek og samspill, der de opplever å ikke være en betydningsfull person for fellesskapet (Lund i 2015 i Roland 2017)

Krenkelser og mobbing kan oppfattes og defineres ulikt. Det kan ta ulik form og være ulik for barn i ulik alder. Vi opplever at krenkelser allerede kan oppstå tidlig på småbarnsavdeling.

- utestengelser fra leken
- at barn blir slått, sparket og spyttet på av andre barn
- verbale krenkelser og mobbing som stygge uttalelser
- bruk av negative blikk og kroppsspråk fra barn og voksne
- at voksne også sier eller handler krenkende mot barn

Forebygging i barnehagen

Forebygging av krenkende atferd og mobbing i barnehagen sees i sammenheng med personalet sin forståelse, kunnskap og holdninger til barns og egen atferd. Dette er grunnlag for om personalet ser, reflekterer, handler og evaluerer egen praksis. Det arbeides kontinuerlig med personalets verdier og holdninger gjennom refleksjon omkring egen væremåte og økt kompetanse i temaet.

Relasjoner mellom barn og personal er helt sentralt i arbeidet med et godt og trygt psykososialt miljø for barna. Når barn ikke mestrer og strever i lek og samspill, er det personalets ansvar å hjelpe til og bidra til at leken blir god og trygg. Personalet skal fremstå som trygge, tilstedeværende og omsorgsfulle rollemodeller. Vi legger vekt på en autoritativ praksis, og har kommet fram til kriterier for en god voksen i møte med barn:

- ha øyekontakt
- lytt og følg barns initiativ
- vær bekreftende, imøtekommende og tilstede
- snakk med rolig stemme, men høyt nok til å bli hørt (benevn)
- vær bevisst ditt kroppsspråk (hold hender ved siden, ikke ved hoftene eller armer i kors)
- turtaking - påse at alle barn får sin tur - gjør barn oppmerksom på hverandre, føre en samtale
- deler gleder
- markere overganger
- den voksnes positive ledelse og ikke korrigerende

Personalet skal respektere det barnet uttrykker, viser og forteller, enten det er i spontane eller systematiske samtaler. Barnet har rett på sin egen opplevelse. Som voksen er det viktig å være sensitiv for barn som ikke uttrykker seg verbalt.

- Personalet skal stille åpne spørsmål, og be barnet fortelle mer om det som har skjedd, sine følelser og opplevelser.
- Personalet skal gi barnet et klart inntrykk av at det blir trodd og tatt vare på.
- Vis barnet at du følger opp det som hun/han har fortalt, ved at dere blir enige om tiltak og disse følges opp av den voksne.
- Fortsette å støtte barnet i leken.
- Oppmuntre barnet til å komme tilbake og fortelle hvordan det går.
- Ikke bagatelliser med at “dette går over”, eller at du må prøve selv.
- Snakk med barnet om det er noe det selv kan gjøre med situasjonen, og hva det trenger hjelp til for å løse det.
- Bruk ulike innfallsvinkler for å hjelpe barnet til å sette ord på følelser og opplevelser, f.eks. gjennom tegning.
- Gråt og nonverbale signaler skal tas på alvor. Personalet skal trøste og bekrefte og forsøke å sette ord på det som skjer.
- Vis med bekreftende ord og handlinger at du ser det barnet prøver å formidle, selv om det ikke bruker ord. Eks. “ Nå ser jeg at du ikke har det så fint i denne leken”, “jeg ser at du er trist, dette skal jeg hjelpe deg å finne ut av”, “så fint at du viser meg hvordan du har det”

Kjennetegn på god praksis:

Leken prioriteres høyt i hverdagen, og arbeidet med lek er bevisst og pedagogisk.

Foresatte og ansatte har felles forståelse og tilnærming til vennskap og lek.

Ansatte ser og forstår at relasjonsarbeid må være i konstant utvikling.

Personalet støtter barns vennsapsrelasjoner.

Personalet arbeider ut fra barns opplevelser/perspektiv, og har en felles kunnskap omkring hva som kan bidra til et godt eller dårlig psykososialt miljø for barn.

Foreldresamarbeid

Det er viktig med et godt samarbeid mellom barnehage og foreldre for å forebygge krenkende atferd og å håndtere mobbing og krenkelser. Personalet har ansvar for å inkludere foreldre gjennom hele forløpet når mobbing eller krenkelser er identifisert. Foreldre skal tas med på råd.

Planer og tiltak skal alltid planlegges og settes i verk i samarbeid med hjemmet, enten om barnet utsettes for krenkelser og mobbing eller er med på å utsette andre barn for dette.

Det skal være en lav terskel for å ta kontakt med barnehagen, da opplevelse av krenkelse er subjektiv. På samme måte skal det være lav terskel for barnehagen å ta en prat med foresatte.

Du som foresatt kan gjøre følgende om du opplever at ditt barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, blir mobbet, krenket eller utestengt:

1. Ta kontakt med en av pedagogene på ditt barns avdeling og be om en samtale. Du kan også ta direkte kontakt med enhetsleder.
2. Barnehagen skal gi deg/dere svar snarest. Du kan forvente en tilbakemelding på din henvendelse innen en virkedag (mandag-fredag). Innen 14 dager skal du forvente en invitasjon om en foreldresamtale hvor tiltak drøftes.
3. Barnehagen lager en skriftlig tiltaksplan

Dersom du opplever at barnehagen ikke følger opp sin aktivitetsplikt har du mulighet til å klage til Statsforvalteren i Trøndelag.

Kjennetegn på god praksis:

Det er et grunnleggende tillitsforhold mellom foresatte og personalet som gir mulighet for en god dialog.

Foresatte og personalet opplever at det er lav terskel for å kunne ta en prat.

Foresatte involveres tidlig og tar en aktiv del i arbeidet.

Foreldre inviteres til medvirkning i arbeidet med forebygging og inkludering av egne og andres barn, f.eks gjennom foreldremøter, samarbeidsutvalg m.m.

Rutiner for forebygging av krenkende atferd og mobbing

	Hva	Når	Ansvar	Kommentar
1	Gjennomgang av handlingsplan i samarbeidsutvalg, evt i foreldrerråd	Medio september	Styrer	
2	Foreldre informeres om handlingsplanen og om hvor og hvordan de kan melde bekymring for barns psykososiale barnehagemiljø	Foreldremøte medio september	Barnehagelærer	Info også i årsplan
3	Gjennomgang av handlingsplan med hele personalgruppa	Ved oppstart av nytt barnehageår, planleggingsdag i august.	Styrer	Utdeling av planen til avdelingene
4	Refleksjoner rundt barns psykososiale læringsmiljø på alle avdelinger	Avdelingsmøter	Alle Styrer	
5	Personalet er aktive i barns lek for å støtte og veilede i barnas utvikling	Kontinuerlig	Hele personalet	
6	Kontinuerlig vurdering av barnas psykososiale miljø og vurdering av foreldresamtaler og trivselssamtaler med barna	Avdelingsmøter, pedagogmøter, refleksjonsmøter	Barnehagelærer Styrer	Se skjema for barne-samtaler
7	Foreldremedvirkning	Foreldresamtaler/ -møter	Barnehagelærer Styrer	Se skjema for foreldre-samtaler
8	Evaluering av plan	Årlig i mai/juni	Styrer	

Rutiner for å avdekke mobbing og krenkelser

	Hva	Innhold	Når	Hvem
1	Årlige trivselssamtaler med alle 4- og 5-åringene	Barnets opplevelse av trivsel, vennskap og tilhørighet	En gang på høst og en gang på vår (før foreldresamtale)	Ansvarlig pedagog
2	Foreldresamtaler 2 ganger i året	Barnets trivsel og vennskap i barnehagen, refleksjon med foreldre i tillegg til andre tema.	Høst og vår	Ansvarlig pedagog
3	Relasjonskartlegging barn/ foreldre	Bruk ferdig skjema - avdelingsmøter	I månedsskiftet august/september, ellers ved behov	Alle på avdeling, pedagog ansvarlig for gjennomføring
4	Lek og samspillsobservasjoner av enkeltbarn og barn i gruppe	Skriftliggjøring av observasjoner -praksisfortellinger	Observasjoner både formelle og uformelle. Praksisfortelling som fast punkt på avd.møte en gang pr. mnd.	Alle
5	Avdelingsmøter	Observasjoner av enkeltbarn/gruppe vurderes, evt tiltak blir avtalt.	Fast punkt - gjennomgang på hvert møte gjennom bruk av avd.møteskjema	Pedagog
6	Foreldremøter	Tema forebygging og inkludering, bruke caser som grunnlag for refleksjon	høst/evt vår	Pedagog
7	Foreldreundersøkelser	Ulike områder	2.hvert år	Styrer Pedagog

Rutiner ved mobbing/krenkende atferd i Sjetne barnehage

	Hva	Innhold	Når	Ansvar
1	Observere/ følge med og fange opp.	Personalet, i samarbeid med foresatte, skal følge med og fange opp uheldige samspillsmønstre. Beskriv så konkret som mulig hva som har skjedd.	Den som har observert eller observerer krenkende atferd informerer styrer straks. Tas opp på nærmeste avdelingsmøte og evt ledermøte.	
2	Gripe inn direkte	Ansatte må gripe inn og stoppe mobbing og krenkelser om mulig.	Samtale med barnet/barna som er involvert. Barna kan komme med forslag til tiltak.	Den/de ansatte som står barnet/barna nærmest eller den som har observert hendelsen.
3	Undersøke og sette inn tiltak	Bruke skjema " Analyse ved mobbing/krenkende atferd Skrive aktivitetsplan		Barnehagelærer på barnets avdeling i samarbeid med styrer.
4	Varsle	Foresatte til den/de som blir utsatt for handlingene og den/de som utfører krenkende handlinger blir informert og tatt med på råd.	Det skal være lav terskel for hva som skaper mistanke om at barn ikke har det bra i barnehagen.	Barnehagelærer på barnets avdeling i samarbeid med styrer. Foresatte skal gi sitt samtykke til tiltaksplanen.
5	Evaluering og evt behov for å	Evaluering av tiltakene som er iverksatt etter samtaler og observasjoner av barna. Ny(e) samtale(r) med foresatte/barn	Evalueres på avdelingsmøter etter oppsatt plan for evaluering.	

	sette inn nye tiltak	<p>Evt nye eller endrede tiltak.</p> <p>.</p> <p>Tiltak skal vare så lenge et barnehagemiljø ikke er trygt og godt.</p> <p>Loggfør saken fra første dag. Notater/loggbøker legges i låst arkivsak</p>	<p>Foresatte inviteres til samtale jf tiltaksplan, 6-8 uker etter tiltak er igangsatt.</p> <p>Dokumentasjon i samsvar med taushetsplikt og personvern</p>	<p>Barnehagelærer på avdeling</p>
--	----------------------	---	---	-----------------------------------

Rutine når personalet observerer, barn og /eller foreldre melder om krenkende atferd/handlinger og mobbing

Dersom en medarbeider er utfører av den negative handlingen droppes punkt 1 og 3

-gå direkte til punkt 2. Styrer plikter å melde fra til barnehageeier Fagenheten ved slike tilfeller.

Dersom det er styrer som utfører den negative handlingen, meldes saken til barnehageeier Fagenheten direkte. (jf §43 Skjerpet aktivitetsplikt.)

	Hva	Innhold	Når	Ansvar
1	Drøft med din nærmeste leder på avdeling.	-strakstiltak iverksettes umiddelbart -loggfør saken fra dag en	Umiddelbart dag en	Den som observerer / har oppdaget at det skjer. Foreldre tar kontakt med barnehaglærer på avdeling eller styrer
2	Kontakt styrer	-i samråd med styrer: Rådfør med Fagenheten, barnevernet, BFT ved behov	Innen en uke	Barnehagelærer på avdeling
3	Drøft saken på første avdelingsmøte	Kartlegg situasjonen/hendelsen Analyse ved mobbing/krenkende atferd Skriv aktivitetsplan	Innen 2 uker fra dag en	Barnehagelærer på avdeling
4	Barnehagelærer gjennomgår aktivitetsplan sammen med styrer		Innen 2 uker fra dag én.	Barnehagelærer på avdeling

5	Foresatte informeres kort om om saken via telefon eller i skjermet situasjon uten barnet tilstede	Avtal dato for samtale snarest	Innen 3 uker fra dag en	Barnehagelærer på avdeling
6	Forslag til aktivitetsplan drøftes med foresatte	-Felles mål og tiltak planfestes -Ny møtedato avtales for evaluering -Barnesamtaler for å få inn barnets/barns stemme inn i tiltaksplanen	Innen 3 uker fra dag en	Barnehagelærer på avdeling
7	Etter 6 uker skal det vurderes om tiltak ikke strekker til og om saken bør viderehenvises på system til BFT. Foreldre skal informeres om dette tidlig i forløpet.	Avslutning av saken eller videre tiltak drøftes med foresatte i evalueringsamtale etter dette avdelingsmøtet	Innen 7 uker fra dag en	Barnehagelærer på avdeling

Aktivitetsplan ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen

(Aktivitetsplikt barnehageloven Kap 8, § 41-43)

Barnets navn: _____

Født: _____

Barnehagen: _____

Dato: _____

Hva skal denne planen løse?

[*Barnets navn*] har rett til et trygt og godt barnehagemiljø som fremmer helse, trivsel, lek og læring. Sjetne barnehage har [*dato*] fått vite av [*hvem*] / har funnet ut ved hjelp av [*hvordan*] at [*barnets navn*] ikke har det trygt og godt i barnehagen, fordi [*skriv hva som er utfordringen basert på barnets eller melderens oppfatning*].

Hva opplever barnet?

[*Har barnet uttalt noe om saken? Hvis barnet kan uttrykke seg om hva som er utfordringen og hva han/hun tror vil hjelpe av tiltak, så skrives dette ned her*]

Hovedmål med aktivitetsplanen:

[*Hva ønsker vi å oppnå for barnet*]

Hvilke tiltak har barnehagen planlagt og når skal tiltakene gjennomføres?

[*Dere skal sette inn tiltak dere mener er egnede og tilstrekkelige for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø, og etter å ha hørt med barnet hva han/hun mener og ønsker (der dette er mulig ut fra alder).*]

Tiltakene skal være faglig forankret og hensynet til barnets beste skal være grunnleggende. Mange saker fordrer tiltak på både individ-, gruppe- og barnehagenivå.

Vurder også tiltak som kan bidra med å forebygge/hindre at barnet får negative sosiale, psykiske eller psykosomatiske ettervirkninger etter hendelsen(e).

Hvis dere ser at det er behov for å endre tiltakene, eller sette inn nye tiltak etter hvert, oppdaterer dere planen. Dere skal kontinuerlig passe på at det er egnede og tilstrekkelige tiltak som er satt inn.

Vi anbefaler at tiltak evalueres med foreldre 3-4 uker etter at tiltakene er satt i gang].

Vi setter inn disse tiltakene:	Ansvarlig:*	Angi tiltakets varighet (dato fra og til/"frem til barnet og foreldrene bekrefter å ha det trygt og godt"):	Dato for evaluering:
1)			
2)			
3)			

(Antall tiltak må tilpasses den enkelte saken)

**Det er alltid barnehagen/barnehageeier som er ansvarlig for at tiltak gjennomføres i barnehagen. Her skriver dere hvem i barnehagen/barnehageeier som er ansvarlige for at hvert enkelt tiltak gjennomføres. Hvis dere har avtalt med noen som ikke er ansatt i barnehagen (eks. BFT,) om å gjennomføre tiltaket, skal dette også fremgå. Dere skal ikke legge ansvaret på barnet eller foreldrene i aktivitetsplanen, det er barnehagen som skal sørge for at barnet skal få det trygt og godt i barnehagen. Her kan det likevel være tiltak familien kan gjøre parallelt i hjemmet, som kan skrives inn.*

Evaluering av tiltakene:

(Spesifiser hvilket tiltak som evalueres og dato for evaluering. Beskriv hvorvidt tiltaket skal videreføres eller avsluttes)

Sted:

Dato:

Signatur barnehage: _____

Signatur foreldre: _____

Før på nye tiltak når det er nødvendig. Avslutt tiltak som ikke fungerer, men slett dem ikke fra planen. Dette er med på å vise helheten i det som er gjort.

DOKUMENTASJON PÅ PROSESS

Samtaler med barnet:

Dato:	Samtale med:	Innhold i samtalen:

Samtaler med foreldre:

Dato:	Samtale med:	Innhold i samtalen:

Dokumentasjon / huskeliste aktivitetsplikt:

Hva skal gjøres/hva er gjort?	Hvordan	Ansvar	Dato
Følge med	<i>Er observasjon, samarbeid med foreldre, samtaler med barn utført?</i>		
Varsle	<i>Styrer er varslet? Styrer har varslet barnehageeier ved alvorlige hendelser: Fagenheten Trondheim kommune</i>		
Undersøke	<i>Har dere undersøkt den konkrete saken (eks. ved observasjoner, pedagogisk analyse, barnesamtaler, kartlegging, foreldresamtaler etc.)?</i>		
Beskrivelse av problem	<i>Har dere beskrevet hva som er fremkommet under undersøkelsen?</i>		
Mål og delmål	<i>Er hovedmål og eventuelle delmål beskrevet?</i>		
Tiltak	<i>Er tiltak drøftet med personalet på avdelingen, gjennomgått og kvalitetssikret med foreldre? Er tiltak satt i plan og gjennomføres av alle ansvarlige?</i>		
Evaluering	<i>Er det beskrevet når tiltak skal evalueres?</i>		

Kilder:

- Idsøe og Roland (2017), *“Mobbeatferd i barnehagen - temaforståelse, forebygging og tiltak”*, s.15
- Lov om barnehager, <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Rammeplan for barnehagen, <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>
- Trondheim kommune (2018), Stein-saks-papir - en strategi for å bygge sterke barnefellesskap.(SSP)
 - https://www.trondheim.kommune.no/globalassets/10-bilder-og-filer/01-barnehager/barnehager-a-g/flatasen-barnehager/steinsakspapir_strategidokument_02.07.2018.pdf